

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2008 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner och lagen om preskription av skulder

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 februari 2008 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner och lagen om preskription av skulder (RP 178/2007 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Kirsi Pulkkinen och hovrättsråd Liisa Lehtimäki, justitieministeriet
- tingsdomare Riitta Kiiski, Helsingfors tingsrätt

- biträdande direktör Päivi Seppälä, Konsumentverket
- indrivingschef Minna Markkanen, Garanti-Stiftelsen
- jurist Raisa Harju, Centralhandelskammaren
- chefsjurist Helena Laine, Finansbranschens Centralförbund
- ordförande Timo Mäki, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- juridisk ombudsman Janne Makkula, Företagarna i Finland rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Skuldrådgivning rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner och lagen om preskription av skulder. Förslaget gäller verkningarna vid skuldsanering av att utsökningsgrundens tidsfrist enligt utsökningsbalken löper ut och av att skulder preskriberas samt en borgenärs skyldighet att avbryta preskriptionen i förhållande till en upplöst sammanslutning och ett insolvent dödsbo.

I framtiden ska man i betalningsprogrammet beakta om någon skuld som omfattas av skuldsaneringen är så gammal att tidsfristen på minst 15 år från betalningsdomen rörande skulden löper ut under pågående betalningsprogram.

I betalningsprogrammet ska det bestämmas att den andel av gäldenärens betalningsmån som faller på en sådan skuld efter tidsfristens utgång reserveras för de övriga borgenärerna. På samma sätt ska det förfaras med en borgensskuld där huvudförpliktelsen preskriberas i förhållande till huvudgäldenären under pågående betalningsprogram.

Bestämmelsen om hur betalningsprogrammet förfaller ska dessutom förtydligas. Där ska uttryckligen konstateras att gäldenären under pågående betalningsprogram alltid ska kunna avstå från reglering av sina skulder och ansöka om att betalningsprogrammet ska förfalla. En frivil-

lig skuldförlikning ska kunna upphävas under samma förutsättningar som lagstadgad skuldsanering.

För att undvika onödiga avbrytande åtgärder föreslås det att skulderna inte ska preskriberas för ett bolag som har upphört efter det att bolaget har upplösts eller avförts ur handelsregistret. I praktiken innebär detta att en borgenär inte behöver avbryta preskriptionen av en skuld i förhållande till det bolag som upphört för att kunna driva in sin fordran hos borgensmannen. Man ska inte heller längre behöva vidta avbrytande åtgärder mot ett dödsbo som saknar medel för att upprätthålla en borgensmans ansvar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 mars 2008, dvs. vid samma tidpunkt som man

börjar tillämpa bestämmelserna om utsökningsgrundens tidsfrist i utsökningsbalken. Enligt en övergångsbestämmelse ska de nya bestämmelserna inte tillämpas på ett betalningsprogram som har fastställts innan lagen trädde i kraft. Att utsökningsgrundens tidsfrist löper ut inverkar inte på ett tidigare fastställt betalningsprogram eller hur det ska följas. En gäldenär ska dock om han eller hon så önskar kunna ansöka om att betalningsprogrammet ska förfalla t.ex. då gäldenären på grund av att skulderna preskriberas förmår klara av sina övriga skulder utan skuldsanering. Också ett avtal om skuldsanering som har ingåtts under den tidigare lagen ska i princip vara oförändrat i kraft.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning finner utskottet propositionen nödvändig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Lagen om skuldsanering

Allmän bedömning av propositionen

Propositionen bör ses mot bakgrund av de bestämmelser som riksdagen i slutet av den förra valperioden godkände i utsökningsbalken om preskription av en skuld på grund av att utsökningsgrundens tidsfrist löpt ut. Efter det att utsökningsbalken stiftades har det visat sig att det i vissa delar fortfarande är oklart hur de nya preskriptionsbestämmelserna ställer sig till skuldsanering och frivillig skuldförlikning. Lagutskottet ser mycket positivt på att justitieministeriet omedelbart har reagerat på oklarheterna och berett en proposition som bidrar till att klarlägga det rättsliga läget redan innan man börjar tillämpa de nya preskriptionsbestämmelserna. Det ligger i både gäldenärernas och borgenärer-

nas intresse att lagstiftningen är så tydlig som möjligt och att det inte ska behövas omfattande utredningar av olika tolkningar vid ekonomisk rådgivning, skuldrådgivning och domstolar.

Trots att beredningen har skett med största snabbhet är propositionen mönstergill. Den är grundligt och sakkunnigt utarbetad och väger in olika parter synpunkter. Vidare har den ett gediget faktaunderlag, för den redovisar på ett heltäckande sätt statistiska data om skulder och skuldregleringsmetoder under lågkonjunkturen, hur stora skulder det handlar om för de som fått sina skulder sanerade och hur betalningsprogrammen är upplagda.

Utifrån det som lagutskottet har erfarit anser det att förslagen i propositionen utgör en balanserad kompromiss, som tar lämplig hänsyn till både gäldenärernas och borgenärernas intressen. Bestämmelserna om övergångsfasen är förnuftiga, för tack vare dem behöver man inte begära ändring av betalningsprogrammet i kanske tusentals fall. Det betyder avsevärt mindre arbete och kostnader för parterna i ett skuldförhållande och för myndigheterna.

Gäldenärens rätt att ansöka om att betalningsprogrammet ska förfalla

En del av de sakkunniga som utskottet hörde kritiserade propositionen främst för att den innehöll ett förslag om att gäldenären alltid ska kunna ansöka om att betalningsprogrammet ska förfalla. Utskottet har i alla fall beslutat tillstyrka propositionen också på denna punkt.

Det som enligt utskottets mening talar för de föreslagna bestämmelserna är att de förtydligar det rättsliga läget och att gäldenärens situation inte får försämrats för den skull att han har velat lösa sina betalningssvårigheter genom skuldsanering. Skuldsanering är ett förfarande som uttryckligen kommit till i gäldenärens intresse. Det är bara gäldenären själv som kan ansöka om skuldsanering och det sker helt frivilligt. Med hänsyn till skuldsaneringens natur är det konsekvent att gäldenären, om han så vill, måste kunna bli kvitt skuldsaneringen.

Utskottet har i sin bedömning noterat att propositionen särskilt lyfter fram gäldenärens möjlighet att ansöka om att betalningsprogrammet ska förfalla. Genom denna möjlighet kommer man åt den skillnad som uppstår mellan gäldenärer som ansökt om skuldsanering och de som inte har gjort någonting alls för att lösa sina skuldproblem. Genom att ansöka om att betalningsprogrammet ska förfalla kan nämligen också en gäldenär som fått ett betalningsprogram fastställt för sig redan innan den föreslagna lagen träder i kraft komma att omfattas av de nya bestämmelserna om skuldpreskription.

Utskottet ser däremot vissa problem med att gäldenären ska kunna ansöka om att betalningsprogrammet förfaller också efter det att programmet löpt ut. För att förebygga eventuellt missbruk föreslår utskottet att lagen om skuldsanering ändras i detta sammanhang så att gäldenären bara under pågående betalningsprogram ska ha rätt att ansöka om att programmet förfaller.

Uppföljning

Det är angeläget att justitieministeriet håller ett vakande öga på hur de nya bestämmelserna tillämpas. Det gäller särskilt att bevaka om det uppstår situationer där gäldenären missbrukar möjligheten att ansöka om att betalningsprogrammet ska förfalla. Om det finns problem, ska justitieministeriet omedelbart sätta i gång och bereda nödvändiga ändringar i bestämmelserna.

Preskriptionslagen

Utskottet har erfarit att de ändringar i preskriptionslagen som gäller preskription av en upplöst sammanslutnings och ett insolvent dödsbos skulder är motiverade. Tack vare dem kan man i framtiden undvika årtal av oändamålsenliga indrivningsåtgärder, som nuförtiden orsakar onödiga kostnader och onödigt arbete för både borgenärer och myndigheter.

*Detaljmotivering**1. Lag om skuldsanering för privatpersoner*

61 §. *Ansökan om att betalningsprogrammet ska förfalla och ändras. (Ny)* Med hänvisning till den allmänna motiveringen föreslår utskottet att paragrafens 1 mom. ändras så att gäldenären ska ansöka om att betalningsprogrammet förfaller under pågående betalningsprogram.

Förslag till beslut

Lagutskottet föreslår

att lagförslag 2 godkänns utan ändringar och

att lagförslag 1 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 25 januari 1993 om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) 31 § 1 mom.,
i 42 § 4 mom. det inledande stycket, *61 § 1 mom.* och 85 § 1 mom.,
av dem det inledande stycket i 42 § 4 mom. *och 61 § 1 mom. sådana* de lyder i lag 63/1997, och
fogas till 31 § ett nytt 5 mom. som följer:

31 och 42 §
(Som i RP)

61 § (Ny)

Ansökan om att betalningsprogrammet ska förfalla eller ändras

Ansökan om att betalningsprogrammet ska förfalla eller ändras ska göras skriftligen hos domstolen. Ansökan ska göras utan obefogat dröjsmål efter att gäldenären eller borgenären fick kännedom om grunden för ansökan. Ansökan om att betalningsprogrammet ska ändras kan inte göras efter att betalningsprogrammets tillämpningstid har löpt ut. *Gäldenärens ansökan*

om att betalningsprogrammet ska förfalla ska göras *under pågående betalningsprogram och borgenärens ansökan* senast två år efter att betalningsskyldigheten enligt betalningsprogrammet har fullgjorts. Om grunden för ansökan är gäldenärens förfarande enligt 39 kap. 2 eller 3 § i strafflagen, kan *borgenären* likväl *göra sin ansökan* innan åtalsrätten för brottet har preskriberats.

85 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 15 februari 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Heidi Hautala /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Paavo Arhinmäki /vänst (delvis)
Ilkka Kantola /sd
Krista Kiuru /sd
Jari Larikka /saml
Sanna Lauslahti /saml

Outi Mäkelä /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Markku Pakkanen /cent
Lyly Rajala /saml
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Tero Rönni /sd
Mirja Vehkaperä /cent
ers. Leena Harkimo /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tuomo Antila.